

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra komunikačních studií
Teologické nauky (kombinované studium)

Jan Tkáčik

Encykliky Papeže Františka jako zdroj inspirace pro podnikání
v podmínkách lesního hospodářství České republiky

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. Mgr. Jaroslav Franc, Th. D.

Motto:

Bože lásky, ukaž nám naše místo
na tomto světě,
kde jsme nástroji tvé lásky
vůči všem bytostem této země,
protože ani jedna z nich není tebou zapomenuta.

Úryvek z Modlitby křesťanů a celého stvoření
papež František LAUDATO SI'

Čestné prohlášení:

Prohlašuji na svou čest, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně
a použil jsem přitom jen uvedené prameny a literaturu.

v Jarcové, 12. dubna 2023

Jan Tkáčik

Obsah

1	Úvod.....	4
1.1	Motivace, cíle a metodika	6
2	Základní vhled do problematiky v katolické církvi	9
3	Lesnictví ve službě Božího stvoření, aspekt ekologický	12
3.1	Výchozí předpoklady	12
3.2	Inspirace	13
3.3	Co výše uvedené znamená pro celistvé pojetí ekologie lesa?.....	17
4	Les podporující rozvoj lidské společnosti, aspekt sociální.....	23
4.1	Výchozí předpoklady	23
4.2	Perspektivy sociálního poslání správy lesa.....	24
4.3	Co výše uvedené znamená pro plnohodnotné plnění sociální funkce lesa? ...	25
5	Spravedlivé podnikání v lesním hospodářství, aspekt ekonomický	31
5.1	Inspirace	31
5.2	Co výše uvedené znamená pro novou ekonomiku lesního hospodářství? ...	34
6	Diskuse.....	39
7	Závěr	42
8	Prameny, použitá literatura	45

1 Úvod

My, stejně jako lidé všech časů, si klademe otázky související s naplněním našich životů a jejich smyslu. Profánní společenské prostředí dává při snaze po věrohodné odpovědi důraz na etiku, lidskou důstojnost a nezadatelné práva každé lidské osoby. Perspektiva zajištění těchto hodnot pro další generace může být, dle této občanské morálky, i základem dnešních rozhodnutí a chování.

Pro věřící je ustavičné hledání osobního povolání, smyslu života v časném světě cestou ke spáse.¹ Je trnitou cestou poznávání sebe sama takovým, jakým je každý z nás od Boha chtěn.²

Svobodná lidská společnost by měla umožnit každému pokusit se naplnit osobní vlohly dobrovolnou a uváženou volbou profese. Toť nesnadný úkol už jen pro mimořádnou specializovanost současné vědy, navazujícího vzdělávání a aplikovaných oborů. Přirozeně se prohlubující segmentace oborů lidské činnosti může vést místo k harmonickému využívání stupně poznání k opaku – ke ztrátě schopnosti posuzovat svět kolem sebe hierarchicky, šířit partikulární pohledy a v posledku nejen oborovou, ale i sociální izolaci. Nalezení životního povolání náš současný civilizační okruh často spojuje se správnou volbou profese, pracovní náplně života. Vede nás tak, většinou nevědomky a spontánně, k reflexi vlastního života v jeho celistvosti, pravdivému nahlížení našich schopností, ale především našich skutečných tužeb a snů.

Křesťan takto poznává Boží dary, Boží milosrdenství a Boží lásku Boha trojičního a osobního.

Krise smysluplnosti, jinak řečeno relativizace základního poslání, se nevyhýbá ani lidským oborům věnujícím se využíváním a usměřováním

---

¹ Věra totiž osvěcuje všechno novým světlem a zjevuje Boží úmysl týkající se celkového povolání člověka, a proto vede mysl k řešení plně lidským. 2. vatikánský koncil, konstituce *Gaudium et spes* (GS), 11.

² Jr 1,5.

samotných přírodních procesů. I lesnictví, rozvíjející se ve střední Evropě od první poloviny 18. století z popudu vlastníků lesní půdy snažících se o zvelebení svých lesních majetků v neuspokojivém hospodářském stavu, dospělo po třech staletích v obor unikátní šíří svého studijního záběru. Ne nadarmo lesníci hovoří až o třech pilířích svého řemesla – biologickém, ekonomickém a sociálním. Komplexnost správy lesních majetků v rozličných přírodních (produkčních) podmínkách a při různorodých celospolečenských požadavcích kladených na les se snaží řešit koncepcí funkčně integrovaného, multifunkčního lesního hospodářství. Daní za kvantifikaci funkcí lesa mezi sebou navzájem je šablonovitost doporučených hospodářských opatření, schematicnost jejich realizace, byrokracie a také kumulace dat o lesním prostředí, jejichž pensum však není v přímé úměře k reálnému stavu lesa. I české lesnictví – a čeští lesníci - tak hledá pravdivé odpovědi po smyslu (ne)řízení lesních ekosystémů pod náporom protichůdných, rychle se měnících požadavků kladených na lesy vlastníky, státní správou, zájmovými skupinami i širokou veřejností, pro něž je les v kulturní krajině snad už jediným „svobodným místem“. Přitom klimatické výkyvy doprovázené všeobecným chřadnutím, regionálně i velkoplošným rozpadem lesních porostů, kladou před lesnictví donedávna nemyslitelný úkol – udržet les ve vegetační formaci pod jakou si les současné generace lidí představují. Cožpak by les neměl být takovým, jakým jej v našich končinách známe? S vysokými, rovnými kmeny, dobře průchozí pro sběr hub, dostatečně hustý pro nalezení stínu, a to vše v krajině členěné potoky a bystřinami s celoročně proudící vodou? Les, který voní ročním obdobím a ve kterém můžeme zpozorovat zvěř?

Křesťan každodenně hledající životní povolání s pohledem upřeným na Krista poznává Pravdu i tajemství o sobě. Pro křesťana pracujícího v přírodě, tedy s částí Stvoření,³ se výzva k šíření Božího království na Zemi stává o to více zavazující.

---

³ V celé bakalářské práci je termín „Stvoření“ používán ve smyslu židovsko – křesťanské tradice, ve které je obsahově širší než termín „příroda“, „protože stvoření souvisí s Božím plánem lásky, v němž má každý tvor svoji hodnotu a svůj smysl“ (PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI, článek 76).

1.1 Motivace, cíle a metodika

Předkládaná bakalářská práce si neklade za úkol pojmenovat všechny aktuální problémy tížící české lesnictví v jeho bohatých přírodních podmínkách, pestré majetkové držbě a mnohdy složitých smluvně - obchodních vztazích. Vylučuje to akademické zaměření pracoviště, kde se bakalářská práce předkládá a i samotné schopnosti jejího autora. Cílem bakalářské práce je podpora dialogu mezi nenáboženskou částí společnosti, věřícími křesťany i lidmi jiných vyznání k tématu správy a nakládání se stvořením, jehož je lesní prostředí nedílnou součástí. První podmínkou zdaru kýžené komunikace je všestranná ochota k naslouchání a otevírání se druhému. Pro věřící z toho vyplývá specifický požadavek verbální schopnosti srozumitelně sdělovat své přesvědčení a tradici občanským slovníkem. A naopak hledat v argumentech lidí z mimocírkevního prostředí stopy přirozeného zákona, který vede rozumem obdařeného tvora, aby při uplatňování své vlády nad kosmem hledal pravdu a dobro.⁴ Reflektovat i názory mylné a umět na ně zdravě reagovat. Na početní stav křesťanů v naší zemi, coby populační menšina pohlížejme jako na Boží požehnání. Těch výzev ke svědectví! Těch dennodenních, především právě pracovních situací z kontaktů s nevěřícími nebo věřícími jiných náboženství, která jsou nám neustálým podnětem k prohlubování si vlastní identity, zrání vlastní víry! To vše v pokoře, při úctě k svobodě druhého, který má však také nárok slyšet zvěst o Pravdě.

K naplnění motivace bakalářské práce je nezbytné provést v jejím textu stručné exkurzy do klíčových lesnických disciplín. Pro obor lesního hospodářství je charakteristický jeho širokým záběr a rozmanitost efektů. Při obhospodařování lesa se do biologických procesů vstupuje řízením lidské práce, techniky a finančního kapitálu. Snaha po sofistikovaném řízení je limitována nepředvídatelností přírodních jevů a dlouhými produkčními cykly pěstování lesa, které přesahují byť dlouhý lidský život.

---

⁴ Společenství a služba: Lidská osoba stvořená k Božímu obrazu. Dokument MTK, 2004, čl. 60.

Od lesů očekává česká společnost plnění řady funkcí ekologických (např. půdoochranné, vodochranné, klimatické) a společenských (např. lázeňské, sportovní, rekreační). Na lesy v našich podmínkách jsou kladeny požadavky ochrany a restaurace přírody, požadavky krajinné a řada dalších. Ke konkrétnímu lesu vzniká citový vztah místních občanů, rekreatantů, vlastníků a v neposlední řadě i lidí, hledajících v nich obživu. Je známo, jak prostředí lesa, neradi opouští ti, kteří v něm pracují. Práce v lese vždy imponovala svou svobodou, nutností samostatnosti a samozřejmě krásou přírody.

Jaké otázky a výzvy si však má klást správa lesních majetků dnes? Jaké znamení doby mají dnes lesníci pro svou profesi hledat a vysvětlovat je mimo jiné vlastníkům lesa? Jak nově formulovat cíle lesního hospodářství? Jak a kudy vést „zakázku nad lesem“? Je snad neuspokojivý stav krajiny - včetně lesů - odrazem stavu vztahů mezi lidmi? A může pak budování spravedlivého pracovního prostředí přispět k ozdravení celých lesních ekosystémů? Anebo je toho vlastně základem? Je stav hmotného světa kolem nás jen výsledkem vývoje Vesmíru v jeho nepoznatelnosti, přírodních zákonitostí Země zvláště a lidského činění – vědomého i nevědomého – na přírodu? Nebo bychom měli mezi základní příčiny reálného stavu světa, ve kterém žijeme, prvotně řadit i vnitřní stav člověka stvořeného k Božímu obrazu, stav jeho srdce? Nezrcadlí pak materiální svět kolem nás míru naší odloučenosti od Boha Stvořitele? Jak to vše prezentovat v sekularizované společnosti? Jak víru, snahu o přesažnost již samu těžce opsatelnou lidským jazykem, sdělovat svému okolí?

Naznačení, když ne odpověď, na výše uvedené otázky je motivací analytických kapitol.

Cílem práce je především zachycení a aplikace relevantních myšlenek k tématu bakalářské práce v díle papeže Františka.

Papež František od svého zvolení v roce 2013 napsal encykliky *Lumen fidei* (o víře, spolu s papežem Benediktem XVI, 2013), *Laudato si'* (o péči o společný domov, 2015), *Fratelli tutti* (o bratrství a sociálním přátelství, 2020) a apoštolské exhortace *Evangelium gaudium* (o hlásání evangelia v dnešním světě, 2013), *Amoris laetitia* (o lásce v rodině, 2016), *Gaudete et exsultate* (o povolání ke svatosti v současném světě, 2018), *Christus vivit* (k mladým lidem i k celému Božímu lidu) a *Querida Amazonia* („Milovaná

Amazonie“, 2020). Encykliky *Laudato si'* a *Fratelli tutti* se staly k řešenému tématu zdroji základními, ostatní papežova díla pomocnými.

Metodou řešení tématu bakalářské práce pro jeho úspěšné zvládnutí se stalo systematické studium a analýza výše uvedených papežových spisů. Myšlenky v nich obsažené, blízké novým ekologickým i sociálním výzvám lesnictví v České republice, se autor bakalářské práce pokusil využít pro konkrétní postupy řízení lesních podniků. Zachycení relevantních myšlenek v díle papeže Františka, jejich oborové uchopení a v posledku aplikace - vycházející z křesťanské spirituality a následování Krista - do provozu lesního hospodářství v tuzemsku se stala jádrem řešení. Podmínkou zdatu se ukázala znalost základů paradigmatu sociální nauky katolické církve - pro pochopení smyslu, ale i pro správné terminologické vyjadřování. Základní prameny k seznámení představoval *Katechismus katolické církve* a *Kompendium sociální nauky církve*. Nade vše pak Boží slovo zachycené v Bibli.

Pro tematickou přehlednost odpovídá členění třech analytických kapitol tradičnímu konceptu lesního hospodářství založenému na třech samostatných naukových pilířích: ekologickém (biologickém), ekonomickém (hospodářském) a sociálním (společenském). Papežovy spisy, jak již jejich názvy napovídají, se dotýkají všech třech aspektů lesnického oboru. Takto zvolené členění textu může pomoci jeho přehlednosti po stránce teologické i lesnické. Snad přispělo i k harmonickému vyjadřování názorů s respektem k tradiční struktuře lesnického vzdělávání.

2 Základní vhled do problematiky v katolické církvi

Křesťanská církev se již od raných dob oprávněně vyjadřuje k celospolečenským tématům. Ani jednotlivé pozdější křesťanské denominace po rozdělení jednotné církve nemohly zůstat uzavřeny ve své dogmatice, znovu čtení Písma svatého a liturgii. Všechny jsou povolány hlásat evangelium a příchod Božího království. Křesťané jsou proto denně konfrontováni s Božím ideálem a stavem časného světa. Mohou, a měli by, kriticky nahlížet problémy doby, reflektovat je v Ježíši a vyjadřovat se k nim v Duchu Svatém. Obzvláště v katolické tradici je součástí apoštolátu, šíření Kristova království všude na světě, vyjadřování se k palčivým soudobým otázkám. Směrem k celému Božímu lidu a ke všem lidem dobré vůle na úrovni vysokých církevních představitelů a ve svých komunitách - úměrně jejich životní situaci - všemi členy katolické církve.

Ne vždy katolická církev jako celek rozeznala znamení doby a angažovanost v nepopulárních bolestech světa projeví spíše jednotlivci. Vzpomeňme např. sociálně angažované křesťany Franze von Baadera (1765 – 1841), Adama Heinricha Müllera (1779 – 1829) nebo Wilhelma Emmanuela von Kettelera (1811 – 1877) kritizující primitivní kapitalismus. Pozornost na sebe však strhl a téma si uzurpuje Karel Marx, který s Bedřichem Engelsem zveřejňuje v roce 1848 Manifest komunistické strany a zmocňuje se tématu se všemi historickými důsledky. Předkoncilní papežové se k tématům hospodářským, mravnosti v ekonomice a k sociální etice vyjadřují až kolem první poloviny 20. století. Ponejprv na změněný svět v důsledku průmyslové revoluce reaguje Lev XIII. encyklikou *Rerum novarum* (1891). K alternativní cestě mezi liberálním kapitalismem a socialismem v době hospodářské krize, spočívající, mimo jiné, ve spolupráci odborů se zaměstnavateli, respektování dvojí povahy vlastnictví a principu subsidiarity nabádá ve své encyklice *Quadragesimo anno* (1931) Pius XI. Na poválečný, železnou oponou rozdělený svět, hledá odpovědi Jan XXIII. V encyklice *Mater et Magistra* (1961) zdůrazňuje nutnost sociální spravedlnosti mezi národy, mezinárodní spolupráce i princip personalit. V roce 1963, záhy po tzv. kubánské krizi, vydává encykliku *Pacem in terris*,

ve které rozšiřuje sociální otázku o rozměr lidských práv a svobody člověka jako podmínky celosvětového míru.

Plnohodnotnou odpovědí katolické církve sociálním výzvám a očekávání světa je pastorální konstituce o církvi v dnešním světě přelomového, 2. vatikánského koncilu *Gaudium et Spes* (1965) a deklarace *Dignitatis humanae* (1965) o náboženské svobodě. Toto nadčasové dílo koncilních otců intenzivně rozvíjí následující papežové – Pavel VI. a Sv. Jan Pavel II. Za pontifikátu druhého jmenovaného vydává Papežská rada pro spravedlnost a mír *Kompendium sociální nauky církve* (2004) představující shrnutí katolického sociálního učení - od důstojnosti lidské osoby a lidských práv, zásady společného dobra a univerzálního určení statků, přes význam rodiny a lidské práce, až po aspekty politické, mezinárodní a otázky péče o životní prostředí. Sv. Jan Pavel II. upomíná na sté výročí vydání první sociální encykliky katolické církve vlastní encyklikou *Centesimus annus* v roce 1991. Ve změněných geopolitických podmínkách po rozpadu komunistických diktatur v Evropě a autoritářských režimů po celém světě opětovně zdůrazňuje zdravé vnímání soukromého vlastnictví, univerzalitu materiálních statků a termín ekologie rozšiřuje z oblasti životního prostředí do ekologie „humánní“, ekologie „mezilidských vztahů“. Papež Benedikt XVI. zdůrazňuje rozvíjení lásky člověkem a poznávání pravdy za nutnou podmínku skutečného lidského rozvoje (*Caritas in veritate*, 2009). Katolická církev se od druhé poloviny 20. století stává bez nadsázky lídrem v hledání odpovědí na skutečné výzvy doby. Snaží se je definovat bezprostředně paradigmatem čtení znamení doby v posile Ducha svatého a věcně doporučuje reálné cesty dalšího rozvoje v oblasti sociálně – ekonomické i ekologické jako alternativy k systémům překonaným, kolabujícím či zřetelně neperspektivním. Neznamená to samozřejmě, že je jí globálně nasloucháno, plní však své poslání soli ve světě. Regionálně získává ambice až politického hnutí, jako např. u teologie osvobození v Latinské Americe.

Jorge Mario Bergolio, stávající papež katolické církve, zpřístupňuje však aktuální poselství katolické církve do nedávna nebývalému okruhu posluchačů (publikované papežovo dílo uvedeno v předchozí kapitole). Svoji snahou o mezináboženský a mezikulturní dialog a schopností

zvěstovat evangelium současným jazykem se stává zajímavým i pro lidi mimo křesťanský okruh a v rámci historicky křesťanského prostoru pro osoby nevěřící a hledající. Zaujímá politiky, vědce, podnikatele a intelektuály bez rozdílu víry a přesvědčení, je inspirující pro valnou část občanstva, a to i pro tu na okraji společnosti. Jeho poselství oslovují všechny generace, není z nich nikdo vyloučen. Člověka, jako obraz Boží v celém Božím stvoření Vesmíru, vnímá ústředně. Symbolicky navazuje na středověkou spiritualitu sv. Františka z Assisi vyznačující se, mimo jiné, komplexním vnímáním Božího stvoření a jeho chválou. Papež sociální nauku církve komponuje do myšlenky integrální, celistvé ekologie, jejíž součástí, a vlastně i vrcholem, je ekologie člověka jako individua. Ekologii převádí z již tradiční roviny empirického studia ekosystémů na úroveň celkově nikdy nepoznatelné vztahovosti veškerého živého i neživého Stvoření udržovaného Boží mocí bez ohledu na astronomický čas, chronos. Tímto antropocentrickým pohledem na Stvoření a na řešení krizí dnešního světa brání nejrůznějším formám deismu a panteismu. Východisko z humanitárních, sociálních, politických a v úzkém slova smyslu ekologických selhání lidstva vidí v neustálém pokusu o vycházení ze sebe sama k Bohu skrze bližního. Překračuje běžné horizonty ekumenismu a mezináboženského dialogu ve prospěch mezináboženského pokoje.

Myšlenky papeže Františka k tématu sociální spravedlnosti a s ní velmi úzce související integrální ekologie představují jeden z nejsilnějších globálních aktuálních podnětů katolické církve k současnému ekumenismu.

3 Lesnictví ve službě Božího stvoření, aspekt ekologický

Hospodinova je země se vším, co je na ní, svět i ti, kdo na něm sídlí (Ž, 24,1).

Cílem této kapitoly je antropocentrické rozšíření tradičního vnímání termínu ekologie, jako nauky o vztazích mezi organismy a prostředím, ve kterém žijí a aplikace tohoto přístupu do praxe lesních podniků.

3.1 Výchozí předpoklady

Na přírodu, ve svých lidskou činností málo ovlivněných formách, se často odkazuje jako na neporušené Boží dílo. Stejnému účelu však může sloužit i krajina vytvářená schopností (a nutností) přírodu podrobně poznávat pro racionální, v konkrétním historickém období technicky zvládnutelném obhospodařování.⁵ K neznalosti přírodních zákonitostí, jejich nerespektování a neuváženému využívání přírodních zdrojů počínajíc již od starověkých civilizací s důsledky poznatelnými i dnes, se od 20. století přidává i promítání politických ideologií do nakládání s půdou. V tuzemsku dodnes sklízíme neblahé ovoce poválečné transformace zemědělské výroby dle sovětského vzoru a racionalizaci v hospodaření se zemědělskou a lesní půdou v období reálného socialismu. Vše motivováno snahou o zevrubnou a nevratnou změnu tradičních společenských a kulturních podmínek českého venkova. Pohled na introskeletovou erozí nenávratně ovlivněné oblasti východního středomoří na místech pobřežních lesů, stejně jako na výše zmíněné zcelené, namnoze meliorované půdní bloky, coby neblahé pomníky socialistického zemědělství, patří k nápadnějším dopadům nerozumných aktivit člověka a to jen pouze v Evropě. Fyzikální degradace půd okamžitě změni odtokové poměry a půdní mikrofaunu, lidé ji zaregistrují až po létech ruderalizací fytoocenózy, následným snížením druhové pestrosti hmyzu a biodiverzity obecně. Nežádoucí účinky chemizace na neživou i živou složku přírody objevujeme jaksi za chodu

---

⁵ Gn 1, 26-30, Bible, Český ekumenický překlad.

a reagujeme zpětně zákazy již používaných látek. Jen pro svou citlivost s fatálními důsledky po narušení si bezprostředněji uvědomujeme ekologické havárie ve vodním světě.

Některé evropské regiony (jen pro příklad valná většina Rakouska, Bavorsko, Katalánsko, Kalábrie – bez ohledu na přírodní podmínky – u nichž objektivně nemohlo či nedošlo k revolučním zásahům do uživatelských práv k půdě, technický a technologický pokrok zde byl výsledkem svobodné hospodářské soutěže a obyvatelstvo nebylo násilně urbanizováno patří ke kulturnímu a přírodnímu bohatství Evropy, dnes často subvencovanému z fiskálních zdrojů pro podporu turismu. Zůstaneme v těchto představách jen u dunajské delty, karpatských kopanic, alpských pastvin a vinic Piedmontu?

Lesy, včetně lesů hospodářských, považujeme nejen v Evropě za nejzachovalejší suchozemské ekosystémy. V naší zemi je les zdaleka nejrozšířenějším klimaxovým (přírozně ekologicky ustáleným) typem ekosystému. Požadavky na lesy se z generace na generaci stupňují. Od obvyklé poptávky po dříví (jediné ekologicky obnovitelné suroviny u nás), přes zájmy vědecké (konzervace přírody pro zachování biodiverzity a studium přírodních procesů), celospolečenské (ochrana půdy, oblasti přírozené akumulace vod) až po požadavky neobvyklé (lesní hřbitovy) a donedávna netušené (areály pro adrenalinové sportovní činnosti). Jsou naše lesy zdravé natolik, aby poskytly všechny tyto užitky? Nebo les považujeme za zdravý jen proto, že jej jako les vnímáme? Stačí pozitivní oborové lidské zákony – lesnická a k lesu se vztahující, stále se rozrůstající legislativa k zajištění jejich existence? Uvědomujeme si komplexnost přínosů lesa a jeho souvztažnost k člověku?

3.2 Inspirace

Papež František, vycházející ze spirituality Sv. Františka z Assisi a biblických odkazů⁶, hned v úvodu encykliky LAUDATO SI' označuje „nemoci, které nacházíme v půdě, vodě, ovzduší a u živých tvorů“ za projevy násilí,

---

⁶ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 2.

kteřé tkví v lidských srdcích.⁷ Sestra matka země „tak protestuje proti zlu, které jí působíme svým nezodpovědným užíváním a zneužíváním dober, která do ní vložil Bůh“.⁸ Svatého Františka neváhá papež označit za „osobu radostně a autenticky prožívané integrální ekologie“.⁹

Člověk se Trojičnímu Bohu podobá svou vztahovostí. Každá lidská osoba je volána k účasti na společenství, nemá být nikdy samotná. Lidské bytosti stvořené k Božímu obrazu jsou svou přirozeností tělesné i duchovní, muži i ženy stvořeni jeden pro druhé, jsou osobami zaměřenými ke společenství s Bohem i ke společenství mezi sebou navzájem¹⁰ a jsou rovněž osobami povolanými k tomu, aby se těšily ze společenství a aby naplňovaly službu v materiálním kosmu.¹¹ K lidskému společenství v Bohu přirozeně patří stvořený svět. Katolická nauka považuje časný materiální svět za schopný k naplnění lidských povolání k vzájemné službě. Celý vesmír směřuje ke svému naplnění v Ježíši Kristu. Člověk, jako správce viditelného stvoření je Bohem vyzýván, aby do světa vtiskl svou odpovědnost.

Rozvoj empirických přírodních věd aplikovaných v lesnictví - pro příklad geologie, pedologie, všeobecné a systematické botaniky, klimatologie a geobiocenologie je výsledkem úžasného vzepjetí lidského intelektu. Specializované vědecké šetření vybavuje zájemce nepřeborným pensem popisných dat o Božím stvoření až na lokální, bez přehánění bodové úrovni. Srovnání kumulace poznatků o ekosystémech s jejich reálným stavem je však neuspokojivé.¹² A to tak, že právě může spouštět otázky po smyslu vlastní práce. Že je to problém obecný dosvědčuje toužebné hledání řady lidí v produktivním věku po pochopení vlastního profesního povolání a naplnění

---

⁷ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 2.

⁸ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 2.

⁹ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 10.

¹⁰ Společenství a služba: Lidská osoba stvořená k Božímu obrazu. Dokument MTK, 2004, čl. 25.

¹¹ Společenství a služba: Lidská osoba stvořená k Božímu obrazu. Dokument MTK, 2004, čl. 26.

¹² Autorovo osobní tvrzení opírající se o jeho více než dvacetiletou profesní zkušenost v lesnictví jak v oblasti tvorby děl hospodářské úpravy lesů, praxe soudního znalce v oboru lesního hospodářství i služby provozního lesníka

v oboru, který vystudovali. Příčinou je ruku v ruce pocit nepochopení, nenaslouchání a špatných mezilidských vztahů v pracovních společenstvích. Papež František vyzývá: „Cílem není hromadit informace nebo sytit zvědavost, nýbrž si uvědomit a odvážně přijmout jako své vlastní utrpení to, co se děje světu, a pak poznávat, jakým způsobem může každý z nás pomoci“.¹³ Snažit se tedy pro příklad aplikovat teoretické poznatky o ekologii lesa s poznáním jeho místní jedinečnosti na základě pracovní zkušenosti. Zkušeností z lesnické služby vlastní a v optimálním případě i zkušeností předávaných a sdílených kolegů zkušenějších. To předpokládá ochotu vůbec naslouchat pamětníkům. Návodná data lesnické typologie¹⁴ mapující lesy pohledem potenciální lesní vegetace neovlivněné lidskou činností v kombinaci se znalostí aktuálního stavu svěřeného lesa a jeho reflexe založená na povědomí o historii hospodaření v něm (mezigenerační sdílení) vytváří základ pro pochopení co se děje světu, matce Zemi. V tom byl i význam dědění lesnického řemesla.

Druhy určujícími vnitřní strukturu biocenóz lesa jsou lesní dřeviny. Na ně soustředěný zájem lesníků metodami pěstění lesa vytváří most mezi ekologickým a ekonomickým principem lesního hospodaření. Dřevo je přirozeným absorbentem uhlíku z atmosféry. Dlouhodobé vázání uhlíku v dřevních pletivech, popřípadě i jeho uvolňování zpět do ovzduší spalováním činí z biomasy dřeva trvale obnovitelnou ekologickou surovinu s globálními regulačními efekty pro koncentraci skleníkových plynů v atmosféře. Dřevo tak představuje i čistý a trvale obnovitelný zdroj energie. Soulad mezi pochopitelnými požadavky vlastníků lesa k trvale udržitelné, maximálně možné produkci dřeva a zachováním biodiverzity v lesích je v podmínkách střední Evropy možný. Mnoho praktických příkladů hospodářských způsobů regulace přírodních procesů z různých přírodních podmínek je toho dokladem.

Vyjdeme-li z předpokládaného konsenzu, že nemáme právo na vyhynutí, nebo ohrožení jakéhokoliv rostlinného a živočišného druhu, kterého už dále nepoznáme a naše děti jej neuvidí, protože zmizel navždy,¹⁵

---

¹³ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 19.

¹⁴ Systém klasifikace lesů na základě jejich trvalých ekologických podmínek.

¹⁵ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 33.

jeví se pak rozpory a rivalita mezi ochranářskými skupinami a správci krajiny jako absurdní a ubohé.

Tradičnímu pojetí termínu ekologie přisuzuju papež František nový, plnohodnotnější rozměr. Papež upozorňuje na citlivost poslání člověka jako správce hmotného světa, jejímž prvním předpokladem zdaru je uvědomení si sebe jako součástí lidského společenství putujícího časem. Se všemi konkrétními výzvami a závazky blíženecké lásky. Péče o přírodu je součástí životního stylu, jenž zahrnuje schopnost žít společně a ve společenství.¹⁶ K takto vnímanému pojetí - s konečnou platností nikdy nepoznatelných všech vztahů na naší Zemi - používá František pojmů integrální, celistvá ekologie. Environmentální ekologický koncept rozšiřuje o aspekt sociální ekologie a ekonomické ekologie. Je na zapřemýšlení, jak se jeho úvaha překrývá se s lesnickým poznáním tří pilířů. Papež František promýšlí i ekologii kulturního dědictví a nade vše stojící ekologii člověka. Diskuse o integritě ekosystémů považuje za omezené a navrhuje hovořit o integritě lidského života.¹⁷ Za klíč k analýze životního prostředí považuje analýzu lidských, rodinných, pracovních a městských kontextů a vztah každého člověka k sobě samému.¹⁸ Z integrální ekologie tak činí výzvu pro každého bez rozdílu vyznání: k prolomení logiky násilí, vykořisťování a sobectví je zapotřebí nezameškovávat „všední“ příležitosti k laskavému slovu, k úsměvu, či jakémukoliv drobnému gestu, které zasévá mír a přátelství (LS čl. 230).¹⁹ Harmonii vlastní Stvoření, narušenou hříchem, můžeme obnovovat cestou lásky. Jak papež zdůrazňuje, aby se péče o životní prostředí pojila s upřímnou láskou k lidským bytostem a s neustálým nasazením pro řešení problémů ve společnosti.²⁰

Křesťanská spiritualita nám, dle papeže Františka, nabízí alternativní způsob chápání kvality života - schopnost radovat se z mála, růst v šetrnosti a návrat k jednoduchosti, která nám umožňuje zastavit se a vychutnávat malé

---

¹⁶ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 228.

¹⁷ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 224.

¹⁸ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 141.

¹⁹ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 230.

²⁰ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 91.

věci.²¹ Pravá osobní ekologická konverze tedy znamená, že se ve vztazích k okolnímu světu projevují všechny důsledky setkání s Ježíšem.²²

Hospodaření v lesích, respektive podnikání na lesní půdě v tuzemsku podléhá právnímu řádu České republiky. České lesní právo obsahuje množství zákazů, příkazů, povinných evidencí a výčet sankcí. Na podnikání v lesnictví mají přímý vliv také právní normy z oblasti ochrany přírody a krajiny, myslivosti, ochrany vod, energetiky a další. Samotný český lesní zákon č. 289/1995 Sb. s navazujícími prováděcími vyhláškami je považován za nejprísnejší v Evropě. Pro cíl předkládané bakalářské práce nejsou rozhodující historické důvody k tomu vedoucí. Mimořádně podnětným se však tento fakt stává při reflexi stavu lesů v tuzemsku a plnění jejich funkcí. Pro objektivnost nutno zdůraznit, že lesy kdekoliv rostoucí jsou vystaveny vlivům celosvětového rozsahu.

3.3 Co výše uvedené znamená pro celistvé pojetí ekologie lesa?

Předně poctivě přiznat neschopnost komplexně popsat byť jen přírodní zákonitosti ekosystémů dynamicky se měnících vlivem procesů Zemi imanentních, tak i člověkem vyvolaných. Pro uklidnění myslí a s tímto vědomím a správné pracovní rozhodování kontemplovat Stvoření. Stvořený, nás obklopující časný svět, vnímat jako Boží výzvu ke vztahovosti. Vědecké poznatky o abiotickém prostředí lesa (geomorfologický vývoj a geologická skladba, geologická rizika, typy půdních substrátů, hydrologie, klima) zasadit do rámce lidské zkušenosti. Nasloucháním věkem zkušeným, kteří přenášejí lokální poznatky o krajině zpřítomnit generace lidí jdoucích stejnými místy před námi. Studium prací historického průzkumu lesa (vývoj lesnatosti, hospodářského využití dnešních lesních pozemků, vývoj dřevinné skladby, původ osiva lesních dřevin, způsoby pěstování sadebního materiálu, kalamitní události v lesích, lesnické meliorace) spolu se znalostí přírodního prostředí

---

²¹ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 229

²² PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 217.

a naslouchání lidem umožní objevit vlastní identitu v konkrétním geografickém prostředí, tak důležitou pro pochopení vlastního úkolu, jehož součástí je i úkol profesní. Tak vybízí i papež František mj. slovy: Dějiny našeho přátelství s Bohem se vždy odehrávají v určitém geografickém prostoru.²³ Kontemplace Boha ve Stvoření spojené s poctivým studiem přírody lesního majetku a plné žití mezi lidmi a s nimi se stává závazkem vůči kolegům, především mladším. S motivací - kéž by lidé, kteří ještě vzpomenu mého jména, vzpomenu v dobrém. Tak se poznenáhlu vytváří v komunitě lesa vztahy důvěry, respektu k odlišnosti, chuti naslouchat a diskutovat bez prvopočáteční snahy o přesvědčení druhého, empatie a kolegiality. Snaha po dosažení jednoty, ne názorové, ale bratrské ve společenství lesního podniku vede k pevnému týmu tím silnějším, čím bude různorodější. Tato pracovní alternativa, ve které se smysl práce jeví stejnou měrou všem zúčastněným - vlastníkově lesa, lesnímu personálu, pracovníkům v lese i dalším návštěvníkům lesa - k technokratické samoúčelnosti, je pro lesníky bez rozdílu věku strhující výzvou a je vždy lékem na profesní vyhoření. Jak však zdůrazňuje papež František má tato „ekologická kultura“ nabízet jiný pohled, myšlení, výchovný program a spiritualitu, které budou klást odpor stávajícímu technokratickému paradigmatu.²⁴ To vyžaduje notnou dávku osobní odvahy. Uzdravené mezilidské vztahy, coby podmínka uzdravení vztahu k přírodě²⁵ mohou šířit stejně tak obchodní a služby poskytující subjekty v lesním hospodářství, které nemají výhodu vlastnictví půdy jako výrobního prostředku.

Integrální ekologie se svým lidským a sociálním rozměrem²⁶ dává podnikání v lesnictví novou dynamiku a smysl. Připustíme-li, že i harmonickou

---

²³ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 84.

²⁴ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 111.

²⁵ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 119.

²⁶ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 137.

tvorbu lesa²⁷ umožňuje naše uzdravení z narušení hříchem²⁸ a obnovování Božího obrazu v nás, uvědomíme si i zpětné kultivující působení Božího díla přírody na lidské bytosti. Přibližování se Božího obrazu lidské bytosti svému vzoru v Božím synu, možná o to více přibližování Božího obrazu společenství (spása není individuální) se zrcadlí ve svém hmotném, časném okolí. Obnažováním vlastního, jedinečného, od nepaměti chtěného Božího obrazu, spouštíme proces uzdravování sebe i světa kolem nás. Slovy prosby: Pane, dej, ať každým okamžikem poznávám, k čemu jsem zde povolán, abych tak poznával sám sebe, v posledku takovým, jaký jsem od nepaměti.

Z dlouhověkosti našich hlavních hospodářských dřevin a s tím související délky produkčních cyklů vysokokmenného lesa²⁹ přímo vyplývá nezbytnost tvůrčí vícegenerační spolupráce lesníků. Jako by lesnické řemeslo v širokém slova smyslu – včetně zručnosti pracovníků v pěstební a těžební činnosti – bylo přímo návodné pro vytváření sdíleného společenství, ve kterém jsou jednotlivé lidské cesty k Bohu konturovány stále se uskutečňujícími přírodními zákonitostmi. Unikátní je skupina adresátů Božího volání – lidé pracující v přírodě a s přírodou, konfrontovaní rychlým rozvojem komunikační techniky, výrobních technologií, častými organizačními změnami a netušeně se měnícími požadavky kladenými na lesy stran lidské společnosti na straně jedné. Lidem, kteří byť by byli zakotveni na jedné pracovní pozici provozního lesníka za celý svůj i nadprůměrně dlouhý profesní život, převezmou les ve stavu lesní holiny a dopěstují jej do období začátků ekonomické rentability prováděných těžebních prací v porostu – tedy zhruba do věku lesa čtyřiceti až padesáti let na straně druhé. Lidem, kteří si na penzi ve své fantazii mohou představovat svět, ve kterém „uzraje“ jejich péče o les za dalších 60 – 70 let.

---

²⁷ Součinností dřeviny s činiteli ovzdušními a půdními udržuje se v chodu i bez lidského přičinění onen veliký zjev přírodní produktivnosti, který je podstatou skutečné tvorby lesní. KONŠEL, 1931, str. 88.

²⁸ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 66.

²⁹ vysokokmenný les – les generativního původu.

Lidem, kterým by mělo být jasné, že to, co je technicky možné, nemusí být nevyhnutelně také rozumné a etické.³⁰

Obvyklé zadání lesníka, dle názoru autora bakalářské práce, spočívá v umném ovlivňování živého obalu Země – biosféry – tak, aby splnil očekávání vlastníka lesa při respektování celospolečenských požadavků a nedegradoval svou hospodářskou činností prostředí neživé. I lesy dnes chráněné různými stupni ochrany přírody byly, až na malé výjimky, v posledních staletích přímo ovlivňovány lidskou prací. Byla pozměněna jejich druhová a nejviditelněji věková struktura, především u jehličnatých dřevin byla přerušena genetická kontinuita původních regionálních populací. Veškeré lesy jsou tak, kromě jiného, mnohdy nevědomou součástí naší kulturní krajiny. Integrální pohled na ekologii obsahuje i aspekt kulturní. Kulturní ekologii, rovněž přispívající k zachování místní identity³¹, představují v prostředí lesa lidé s lesem sžití, specificky o lese přemýšlející a komunikující. Hmotnou stránku pak technické stavby hrazení bystrin, stavby lesního dopravnictví, hájovny a hospodářské stavby, hraniční značení a četné drobné sakrální stavby. To vše umně zakomponováno do členitého lesního reliéfu. Znalost hmotného dědictví předků pomáhá rozkrývat s konečnou platností nepoznatelnou složitost ekosystémů, do kterých vstupujeme. Motivuje k jejich údržbě a - pokud možno - k praktickému využívání. Cílem není budovat skanzeny, nýbrž pokračovat na cestě v láskyplném a odpovědném správcovství Země.

Náš rozum potřebuje k orientaci ve světě schematizaci. Les je toho názorným příkladem. Prostorovým pořádkem v lese, popisem věku lesních porostů, odhadem aktuálního stavu a predikcí vývoje zásob dřeva a optimalizací jeho těžby ve vztahu k přírůstu se věnují metody hospodářské úpravy lesa. Obor pěstování lesa realizuje hospodářsko-úpravnické doporučení v praxi. Pro organizaci práce a přehlednou správu lesních majetků byly zavedeny termíny vyjadřující určité růstové stádium lesa. K rozhodujícím patří např. termín pěstebně zajištěná lesní kultura, prořezávka, probírka, nastávající a mýtná kmenovina, lesní holina, přirozené zmlazení. Umělé neinvestiční

---

³⁰ Společenství a služba: Lidská osoba stvořená k Božímu obrazu. Dokument MTK, 2004, čl. 61.

³¹ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 143.

subvencování lesního hospodaření z fiskálních zdrojů založené na dotování konkrétních lesnických výkonů (prací) v pěstební a těžební činnosti s potřebou kontrolovatelnosti vynaložených prostředků konzervuje vnímání výše uvedených termínů jako jakýchsi „fázových výrobků lesa“. Hrozí riziko samoučelného výkaznictví, ztráta schopnosti vnímat lesní společenství v jeho jednotě a harmonii. V současných českých lesnických periodikách a na odborných seminářích nesměle diskutovaná freestyle pěstební technika v maximálně možné míře využívající tvořivou schopnost přírody i lesníka je – kromě samotného cíle tvorby stabilního lesa co nejpřirozenější cestou s minimem dodatečné energie – i snahou o vymanění se z technokratických plánů a schémat. Český překlad původně německého, více než sto let starého termínu pro označení hospodářského modelu lesa „Dauerwald“ - les plně trvale tvořivý, výstižně opisuje jeho podstatu. Lesník by tak neměl vnímat lesní společenství jako anonymní soubor lesních dřevin, měl by k nim přistupovat jednotlivě - při intimní znalosti stanoviště, tedy odborných znalostí svých i zkušeností svých spolupracovníků. Ba co více, potřebuje intuici, snaží se nabýt schopnosti rozumět stvoření lesa v celé jeho nepoznatelné vztahovosti prostorové – od geologického podloží až po edifikátory lesa – lesní dřeviny a časové. Do lesa by měl vstupovat s modlitbou na rtech, s vědomím Boha náš Vesmír přesahující a stále obnovující. Integrální ekologie, již je lesnictví součástí, vyžaduje otevřenost kategoriím, které přesahují slovník exaktních věd či biologie a vztahují se k podstatě toho, co je lidské.³²

Takový alternativní přístup není v souladu se stávající lesnickou legislativou. Hospodářská úprava lesa však teoretické nástroje pro popis a návrh postupů v lesních porostech smíšených tloušťkově, výškově i prostorově má. Rozhodující je snaha a dobrá vůle po prosazení změn až po úroveň zákonodárnou, umožňující legitimní využití variantních způsobů hospodaření k u nás obvyklému modelu lesa věkových tříd. Překročení a aktualizace tradičního paradigmatu hospodaření v lesích představuje základ pro nový koncept celého podnikání v lesnictví. Nový styl podnikání, „nová“ ekonomika, rovněž vycházející z františkánské tradice, musí mít v lesnickém oboru základ právě ve svém počátku – hospodaření s lesní půdou a lesem, biologickou podstatou lesnictví. Ne již v míře nejnnutnější lidské ruce

---

³² PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 11.

usměrňující přírodní procesy, ale v míře maximální lidská srdce skrze lidské ruce.

Vesmír se rozvíjí v Bohu, jenž ho veskrze naplňuje. List, stezka, rosa, tvář chudého tedy skrývají tajemství, které je třeba kontemplovat.³³ Správa lesa není úkolem pro jednotlivce. Vyžaduje mnohá obdarování, řadu profesí a odborností. Je výzvou pro pracovní společenství. Jak bez proselytismu křesťanskou transcendenci Boha podněcovat v pracovních kolektivech? Jistě vlastním životem – skutky a chováním, také však hledáním společného ve znameních přirozeného zákona.³⁴

Lesnictví jako profese bez nového pojetí ekologie neobhájí své společenské opodstatnění. Stejně jako vzdělání je podmínkou, současně však pouze předpokladem k uplatnění na trhu práce, tak i znalost přírody a přírodnin, jak je podávána školským systémem do budoucna lesníkům nevystačí. Integrální ekologie lesa, postavená na srdci, ekologii člověka, jenž je Božím obrazem³⁵, otevírá před lesnictvím nové horizonty.

---

³³ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 233.

³⁴ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 155.

³⁵ Gn 1,26, Bible, Český ekumenický překlad.

4 Les podporující rozvoj lidské společnosti, aspekt sociální

Mé srdce je připraveno, Bože, budu zpívat, prozpěvovat žalmy, rovněž moje sláva! (Ž 108,2)

4.1 Výchozí předpoklady

Lesnická věda ve snaze o diferencované způsoby hospodaření nejen dle přírodních a stanovištních podmínek, ale i s ohledem na společenské požadavky kladené na lesy, pracuje od druhé poloviny 20. století na systematizaci tzv. funkcí lesa. Dá se říci převažujících efektů, které člověk od lesů v prostoru a v čase očekává a snaží se je namnoze podporovat. Jejich tradiční dělení spočívá v rozlišení na funkci produkční (ve smyslu produkce dřeva) a širokého souboru efektů s označením coby funkce mimoprodukční, všeužitečné, ostatní, veřejné, sociální, environmentální.

Samotný termín „funkce lesa“ vypovídá o vynakládání určitého úsilí, kterým usilujeme o to, aby se les stal užitečným podle našich představ, což je podstatou lesního hospodaření. V opačném případě bychom pouze volně využívali darů přírody.³⁶

Členění funkcí lesa je v České republice zakotveno v lesním zákoně, který lesy podle převažujících funkcí kategorizuje s konkrétními dopady na hospodaření v nich. Česká lesnická legislativa tak taxativně podporuje funkci půdoochrannou, funkci ochrany vysokohorských lesů s jejich okolím, funkci vodoochrannou, funkci ochrany přírody, funkci lázeňskou a rekreační, výzkumnou a pedagogickou, klimatickou, krajínotvornou, funkci zachování biologické rozmanitosti, funkci účelového mysliveckého hospodaření a připouští definovat jiný důležitý veřejný zájem pro jeho nadřazení základní funkci produkční. Výčet je nutný pro zdůraznění v lesním zákoně absentujícího významu lesa pro tvorbu pracovních příležitostí, zdroje hlavního, vedlejšího a příležitostného výdělků. To nepřekvapí s ohledem na motivaci

---

³⁶ PLÍVA, Funkčně integrované lesní hospodářství, funkce lesa v lesním plánování, s. 5.

zákonodárce, jak je vyjádřena v preambuli lesního zákona v § 1 – *Účelem tohoto zákona je stanovit předpoklady pro zachování lesa, péči o les a obnovu lesa jako národního bohatství, tvořícího nenahraditelnou složku životního prostředí, pro plnění všech jeho funkcí a pro podporu trvale udržitelného hospodaření v něm.* Les je tak definován jako prostředí samo o sobě, bez antropocentrické orientace. K významu lesa pro rozvoj lidské společnosti nepřispívá ani použití v naší zemi historicky zatíženého termínu národní bohatství.

4.2 Perspektivy sociálního poslání správy lesa

Základním měřítkem správy lesů by měla být ekologie lidských bytostí. Bez člověka, coby středobodu veškerého činění v lese, se nebude umenšovat společenské napětí mezi vlastníky lesních pozemků, státní správou lesů a návštěvníky lesa. Stejně tak mezi lesníky a venkovským obyvatelstvem na lesu existenčně závislém a iniciativami ochrany přírody. To stejné platí i pro narušený vztah mezi vlastníky lesů a mysliveckou lobby. Kdyby Bůh stvořil svět bez člověka, lesní společenstva - jako stabilní, klimaxová forma vegetace konkrétních stanovišť pod vlivem makroklimatu – by plnila své „funkce“ optimálně. Přirozeností a posláním člověka je však Boží dílo přírody obdělávat, obhospodařovat, podrobovat a využívat. Potud nic špatného. Vyloučení člověka – Bohem chtěného ve Vesmíru – při jakékoliv úvaze, i ve jménu ochrany přírody uplatňující nejčastěji omezení hospodaření v ní či její konzervaci, vede zákonitě k necelistvému vnímání ekosystémů a panteismu. Studium vztahovosti mezi živým a neživým v určitém prostoru našeho Vesmíru hrozí bez správného osazení člověka v něm encyklopedismus, v praktické aplikaci technokratismus a v posledku samoučelnost. Sociální poslání lesa – prioritní vnímání smyslu lesa pro člověka – se tak úzce vztahuje k integrální ekologii lesa. Ekologický přístup je stále více přístupem sociálním, který musí v diskusích o životním prostředí brát v úvahu spravedlnost, aby se dopřálo sluchu jak křiku Země, tak i křiku chudých.³⁷

---

³⁷ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 49.

Jestliže nové, celistvé pojetí ekologie lesa nevyklučující lidskou bytost představuje pro lesnictví šanci hledět v nové horizonty a odpovídá na otázku „Kam?“, pak uchopení jeho sociálního významu dává oboru odpověď po smyslu, tedy zodpovězení otázky „Proč?“.

Sociální ekologie se v lesnictví netýká jen pracovního společenství. Byť papež hovoří o institucionální nezbytnosti této formy ekologie³⁸ domnívám se, že v pestré lesní zakázce je tvořena všemi zúčastněnými, kteří se na tvorbě lesa jakkoliv podílejí, aniž o svých aktivitách vzájemně vědí. Tak například projektant lesní cesty na jedné straně a terénní specialista v oboru lesnické typologie na straně druhé. Sociální ekologii lesa spoluvytváří botanik či zoolog zkoumající lesní biotu, stejně jako skupina dětí navštěvující les v rámci lesnické pedagogiky. Zahraniční pracovník v zalesňování i sběratel hub.

4.3 Co výše uvedené znamená pro plnohodnotné plnění sociální funkce lesa?

Zde je klíč ke smyslu lesnického řemesla! Ruku v ruce s přírodou pracovat na společném dobru. Rozličnost mezi lesnickými profesemi vyžadujícími vysoký stupeň kvalifikace i činnosti ryze manuální sociálně tmelit, nepřispívat k jakémukoliv vylučování. Aby ze sebe každý vydal to nejlepší, třebaže jeho tempo bude pomalé a jeho efektivita omezená.³⁹ Nepodlehnu modle maximalizace hospodářského výsledku, neřídit podnik triviálně – stupňováním výnosů a umenšováním nákladů. To již samo o sobě odporuje zásadám trvalé udržitelnosti. Papež přímo hovoří o vytváření stále se opakujících postupů a „homogenizaci“ jako důsledku snahy po neustálém ekonomickém růstu.⁴⁰

---

³⁸ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 142.

³⁹ PAPEŽ FRANTIŠEK, FRATELLI TUTTI, článek 110.

⁴⁰ PAPEŽ FRANTIŠEK, FRATELLI TUTTI, článek 141.

Zásadní význam v sociální funkci lesa patří nabídnutí důstojného života v lese pracujícím skrze jejich vlastní práci.⁴¹ Zajistit tedy důstojnou odměnu za práci a i tímto způsobem přispět ke snaze, aby les měl pro všechny, kteří do něj vstupují, stejný význam. Smyslem práce je, mimo jiné, rozvoj schopností, uplatňování hodnot, komunikace s ostatními, postoj adorace⁴². Jestliže podmínkou vytvoření vztahu s Bohem je rozjímaní i hovor s ním ve smyslu „TY“, a ne osazení Boha v životě ve významu „ON“, tak podobně komunikace s kýmkoliv na společném díle musí vycházet ze vztahovosti „JÁ – TY“. Je pozoruhodné, jak lidé pracující přímo v lesním prostředí i návštěvníci lesů jsou Božím dílem přírody predisponováni k transcendenci. Horizonty v krajině umožňují vidět netušené horizonty vlastního života.

Jak může, nejen na základě výše uvedeného, lesník pracující nebo podnikající ve svém oboru přispět svou prací k plnění skutečné sociální funkce lesa?

Nelze postupovat tzv. „od stolu“, uzavřen v izolovaném prostředí kanceláře nebo osobního auta. Velké změny se nevytvářejí za psacími stoly nebo v kancelářích.⁴³ Předpokladem vykročení na cestu je dispozice sebe samého. Takto hluboké vnitřní obrácení ke zdravému vztahu k veškerému Stvoření označuje papež František ekologickou konverzí, která znamená, že se ve vztazích k okolnímu světu projevují všechny důsledky setkání s Ježíšem.⁴⁴ S ranní modlitbou: „Pane, dej, abych dnes každým okamžikem poznával, k čemu jsem zde povolán, abych tak poznával sebe, v posledku takovým, jakým od nepaměti jsem“, a večer s položením otázky: „Pane, co vše to dnes pro mne znamenalo?“. Ekologická konverze rovněž vyžaduje, abychom uznali své chyby, hříchy, neřesti nebo opomenutí, ze srdce jich litovali a vnitřně se změnili.⁴⁵ Papež František definuje sice ekologii všedního dne především ve vztahu k analýze prostoru, ve kterém lidé žijí⁴⁶, myslím

---

⁴¹ PAPEŽ FRANTIŠEK, FRATELI TUTTI, článek 128.

⁴² PAPEŽ FRANTIŠEK, FRATELI TUTTI, článek 127.

⁴³ PAPEŽ FRANTIŠEK, FRATELI TUTTI, článek 231.

⁴⁴ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 217.

⁴⁵ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 218.

⁴⁶ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 147.

však, že do ni lze právě zahrnout i veškeré aspekty pozitivního lidského chování šířící radost, pokoj a naději – empatii, naslouchání, vlídnost, něhu, umírněnou řeč, úsměv, drobná gesta projevující důstojnost a respekt k druhému. Patří zde i velmi důležitá snaha po klidném prostředí, omezování stále se zintenzivňujících rytmů života a práce.⁴⁷ Tak může jakékoliv místo přestat být peklem a stát se prostorem důstojného života.⁴⁸ Je osvobozující nevyjadřovat se ke všemu dění. Úsudek činit v skrytosti pro vlastní reflexi a soud nechat Bohu. Spoluvytvářet a pečovat o klid všude tam, kde jsem povolán.

Stejně jako v případě integrálního ekologického vnímání lesa je středobodem i sociálního poslání lesa člověk. Především ve smyslu osoby obhajující práci v lese svou materiální existenci. V návaznosti na to pak člověk užívající lesu imanentních účinků (např. jeho klimatického a půdochranného působení) i efektů lesa podmíněných společenským vývojem (rekreace, myslivost) a lesních produktů - především na bázi dřeva.

Pracovní komunita lesnického prostředí má svá specifika. Pověštinou ji přirozeně tvoří lidé venkova navazující na řemeslo svých předků, nebo se přizpůsobivší svým bydlištěm svému povolání. Autor posudku potvrzuje, že lesníky, technicko – hospodářské pracovníky, stejně jako živnostníky v pěstební a těžební činnosti a zaměstnance obslužných firem v lesnictví z oboru těžby a dopravy dřeva motivuje pro své řemeslo vždy „svobodné“, stále se měnící pracovní prostředí lesa vyžadující samostatnost a schopnost pracovat v odloučení. Ponechání samostatnosti v rozhodování úměrně odpovědnosti práce a možnost konstruktivně diskutovat prováděné lesnické činnosti je základem zdravého vztahu v pracovním společenství lesa. Typicky manuálně pracující mnohdy ve stereotypních výkonech, jako je např. péče o mladé lesní kultury. tj. sadba, vyžínání buřeně nebo prořezávky mlazín je možné vtáhnout do dění lesa – konceptu jeho pěstování nejen zadáním dílčího úkolu, ale vysvětlením širší pěstební úvahy. Lidé, zvláště místní, mnohdy navazující v práci v lese na své předky reagují živě sdílením zkušeností místních podmínek a lesník se často přesvědčí, že cit těchto pracovníků pro

---

⁴⁷ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 18.

⁴⁸ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 148.

detail lesa je inspirativní pro něj samotného. Ipři pravidelně se opakujících sezónních pracích je žádoucí ponechat každému variantní řešení postupu jeho práce co do lokality i provedení v průběhu dne, respektujíc tak místní znalost problematiky a fyzickou dispozici každého pracujícího. Odbornou výzvu pro lesníka představuje ponechání možnosti vyjádřit se k zadané práci všemi zainteresovanými. Vznikají podnětné hovory, lidé diskutují smysl svého snažení. I při zadávání práce platí, že dialog je mnohem více než sdělení nějaké pravdy.⁴⁹ Takto respektovaná lidská důstojnost přináší rychle své plody. Ne pouze odvedenou prací, coby podmínky spravedlivé odměny, nýbrž prací smysluplnou, tudíž kvalitně vykonanou, nad kterou se přemýšlí. Pak již práce přestává být dílčí pracovní aktivitou, ale stává se dílem lidského společenství. Zdravé lidské společenství podmiňuje zdravý les, zdravou přírodu.

Snad délka výrobního cyklu středoevropského lesa a s tím spojená přesažnost lidské práce v lesích, odloučenost nebo práce v malých pracovních skupinkách, to vše umocněno neustále se měnícími obrazy přírody působícími na všechny lidské smysly, činí lidi v lesích citlivými k transcendenci. Zvláště je to patrné u dělníků ze zahraničí, bez nichž by české lesy nebylo možné v plném rozsahu již několik desetiletí v potřebném rozsahu obnovovat. Jejich živá víra a pevné vědomí náboženské identity, umocněné jistě specifickou emoční situací pobytu v jazykově cizím prostředí budí u nich nutkání podělit se o svou tradici. V posledních letech pracují na českém venkově především lidé z Ukrajiny, a to různých vyznání. Převažují pravoslavní z celé Ukrajiny a řečtí katolíci ze Zakarpatí. Velmi často u nás pracují Svědkové Jehovovi. Bez ohledu na politické přesvědčení Ukrajinců profilující se zvláště postoji k probíhající válce, je víra v Boha, u křesťanů Trojjediného, faktorem tmelícím. Sdílení náboženského přesvědčení v duchu vzájemného respektu představuje pro české věřící jedinečnou příležitost k reflexi víry vlastní, pro hledající setkání s lidmi, pro které je přirozené se k víře hlásit a netajit se s ní.

Lesnická zakázka bez směnivosti umožňuje respektovat pravoslavný církevní kalendář. Vždyť závisí jen na empatii, vstřícnosti a ochotě řídicích pracovníků. Společné křesťanské svěcení neděle Ukrajinci je pro českého

---

⁴⁹ PAPEŽ FRANTIŠEK, EVANGELII GAUDIUM, ČLÁNEK 142.

lesního správce i důrazným upomenutím na povinnost zklidnit se od lidské práce a hluku i provozního prostředí lesa ve sváteční den odpočinku. Jak připomíná papež František, neděle představuje den uzdravení vztahů lidské bytosti s Bohem, se sebou, s druhými a se světem.⁵⁰ Lidská bytost má sklon považovat kontemplativní odpočinek za něco jalového a neužitečného a zapomíná, že tak obírá konané dílo o to nejdůležitější – o jeho smysl.⁵¹

Sociální funkce lesa spočívá v naplnění poslání člověka jako citlivého správce stvoření. Přímá zaměstnanost v lesnictví České republiky⁵² a vytváření pracovních příležitostí pro osoby samostatně výdělečně činné v těžbě a přibližování dřeva, obnově lesa, péči o mladé lesní kultury, v prořezávkách a v sezónních pracích v lesních školkách je v absolutním vyjádření celospolečensky okrajová. Ne tak však svým významem pro budování sociálního míru⁵³ a kulturu setkávání⁵⁴. Na tomto poli představuje pracovní lesnické prostředí, díky své jedinečnosti, příležitost k novému způsobu podnikání a setkávání. Sociální význam lesa národohospodářsky spočívající v udržení zaměstnanosti na venkově pozvedněme ve význam společenství! Jestliže opravdový ekologický přístup je přístupem sociálním, pak zpětně sociální aspekt podnikání v lesnictví má základ v celistvé ekologii, již je ekologie člověka integrální součástí.

Rozličnost lesnických profesí vyžadujících všechny stupně vzdělání, denní pohyb lidí místních i přijíždějících za prací (obsluhy těžebních technologických uzlů v turnusovém režimu, čeští i zahraniční řidiči odvozních souprav přepravujících dřevní hmotu po celém tuzemsku a regionu celé střední Evropy, nákupčí dřeva a obchodníci se dřevem, zaměstnanci železničních přepravečů ve smluvních místech nakládky železničních vozů), kontakty s vlastníky lesů a jejich statutárními zástupci, loveckými hosty, studenty na provozních praxích, turisty – to vše skýtá velký evangelizační potenciál.

---

⁵⁰ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 237.

⁵¹ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 237.

⁵² Počet zaměstnanců v lesnických činnostech v roce 2021 v lesním hospodářství celkem 13 630. In: Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky v roce 2021, Ministerstvo zemědělství České republiky, 2022.

⁵³ PAPEŽ FRANTIŠEK, FRATELI TUTTI, článek 217.

⁵⁴ tamtéž.

Rozdíly mezi lidmi a společnostmi jsou někdy nemilé, ale Duch svatý, který tuto různost probouzí, může ze všeho vytěžit jen dobro a přetvořit to na evangelizační dynamičnost, jež pak působí přitažlivě.⁵⁵ Křesťan hledá takový způsob hlásání Ježíše, který by odpovídal situaci, ve které se nacházíme,⁵⁶ svědčí o Ježíši určitým evangelizačním stylem v každé uskutečňované činnosti.⁵⁷

---

⁵⁵ PAPEŽ FRANTIŠEK, EVANGELII GAUDIUM, článek 131.

⁵⁶ PAPEŽ FRANTIŠEK, EVANGELII GAUDIUM, článek 121.

⁵⁷ PAPEŽ FRANTIŠEK, EVANGELII GAUDIUM, článek 18.

5 Spravedlivé podnikání v lesním hospodářství, aspekt ekonomický

Hospodin je můj pastýř, nebudu mít nedostatek (Ž 23,1)

5.1 Inspirace

Jak papež František často zdůrazňuje – vše je podivuhodně propojeno. Ekonomika každého podnikatelského subjektu podnikajícího nejen v lesním hospodářství, by tak přirozeně měla jít ruku v ruce s hledisky ekologie a sociálního míru k svému cíli - přispívat k společnému dobru. Potom by ekonomika, jako věda společenská, naplňovala plnohodnotně své poslání. Nezúžila by svůj záměr jen na analýzy a ukazatele, ale veškerou popisovanou i predikovanou, plánovanou realitu by nahlížela skrze člověka. Bez paradigmatu člověka, coby svého středobodu zájmu, nebudou analýzy ekonomických dat podniku podávat objektivní předpoklady jeho vývoje a možností. Nevyjádří skutečnou hodnotu podniku v čase, ani hodnotu jakou působí na své okolí. Budou jen daty, které se se včerejškem změny ve statistiku.

Papež toužil encyklikou FRATELLI TUTTI přispět i k novému pojetí ekonomiky, navodit diskusi především mezi mladými lidmi, nezatíženými stereotypy a zažitou terminologií. Zahájit diskusi nad ekonomikou zítřka – ekonomikou, která má duši. Plody této snahy již sklízíme. Uskutečňují se národní fóra ekonomů a podnikatelů inspirovaných spiritualitou svatého Františka z Assisi. Odtud i název nová Františkova ekonomika. Assisi symbolicky hostí mezinárodní setkání hnutí. Papež František, odvozující jméno svého pontifikátu dle světce Františka z Assisi, nedává ve svých pracích konkrétní makroekonomické recepty nebo ekonomické rady pro podnikatele. Jmenuje však bolesti dnešního světa a jejich možné ekonomické příčiny – dogmatický neoliberalismus,⁵⁸ finanční spekulace,⁵⁹ sílící vliv ekonomicko-

---

⁵⁸ PAPEŽ FRANTIŠEK, FRATELLI TUTTI, článek 168.

finančních organizací nadnárodní povahy na politiku oslabující moc národních států,⁶⁰ ale i levicové ideologie a společenské doktríny vázané na individualistické způsoby jednání.⁶¹ Tím diskusi s podstatnými podněty zahajuje a očekává vyjádření odborníků. Vyslovuje bazální předpoklad změny – změnu srdce, postojů a životního stylu.⁶² Vybízí k naplnění potenciálu lidské vztahovosti k bližním (praktický sociální a ekonomický rozměr lidské vztahovosti) a celému stvoření (rozměr integrálně ekologický) s vizí komplexní jednoty.

Není divu, že se diskuse o takto pojaté nové ekonomice v posledních několika málo letech - novém stylu ekonomického řízení, soustřeďuje ponejprv v obecných formulacích na její etické a celospolečenské aspekty. Nový způsob i ekonomického uvažování opravdu vyžaduje změnu sebe samého, což je proces, a to jen z části proces volní. Měl by být součástí obrácení duše člověka a to je rozhodné papežovo poselství do navozené diskuse. Adresáti jeho poselství si uvědomují dějinnost vlastního profesního povolání (podnikatelů, vlastníků a správců majetku) v dnešním globálním světě tak polarizovaném i ekonomickými teoriemi, mnohdy spíše politicko – ekonomickými ideologiemi. Hledají pod tlakem svého svědomí a výzev reálného světa s pomocí Ježíšova příkladu cesty originální co do podnikatelského záměru, oboru a místních podmínek, sjednocené však poselstvím evangelia. Celý Ježíšův život, jeho postoj vůči chudým, jeho každodenní odevzdanost – to vše je cenné a promlouvá do našeho osobního života.⁶³ Potom není tak podstatná jednotící ekonomická terminologie, jako základna myšlenková. Hnutí nové ekonomiky se tak může nezasvěcenému jevit nekonkrétním a teoretickým. Hnutí však formuje myšlenky čerpající ze stejného základu – naplnění osobního povolání ve prospěch společného dobra, které každá podnikatelská jednotka transformuje do své individuální situace.

---

⁵⁹ tamtéž.

⁶⁰ PAPEŽ FRANTIŠEK, FRATELI TUTTI, článek 172.

⁶¹ PAPEŽ FRANTIŠEK, FRATELI TUTTI, článek 165.

⁶² PAPEŽ FRANTIŠEK, FRATELI TUTTI, článek 166.

⁶³ PAPEŽ FRANTIŠEK, EVANGELII GAUDIUM, článek 265.

Právě na solidaritu a jednání s ohledem na společenství papež apeluje.⁶⁴ Volá po tvorbě zcela nových systémů⁶⁵ naplňujících společné sny.⁶⁶ Doporučuje jednat co nejkonkrétněji a na místní úrovni a svou snahu rozšiřovat dál⁶⁷. Hledat druhé, zabývat se světem - to vše beze strachu z bolesti nebo bez pocitu nedostatečnosti, abychom objevili všechnu dobrotu, kterou Bůh zasadil do lidských srdcí.⁶⁸

Sektor ekonomiky lesního hospodářství tvoří různorodé podnikatelské subjekty. Základnu oboru, opírající se o půdu jako výrobní, od přírody neoddělitelný faktor, představují lesní majetky, které jsou specifické svými podmínkami a formou majetkové držby (např. lesy státní, privátní, komunální, církevní, družstevní, nadační, singulární).

Nad touto pomyslnou lesnickou zakázkou se pohybují osoby samostatně výdělečně činné, obchodní společnosti malé i ty, jež jsou součástí velkých holdingů a akciové společnosti. Ty všechny se ucházejí o zakázky v oblasti tvorby děl hospodářské úpravy lesa, produkce a nabídky sadebního materiálu lesních dřevin, pěstební a těžební činnosti, dopravy dříví a jeho obchodu. Z uvedené různorodosti vyplývá i rozličnost podnikatelských strategií se společným cílem dosahování zisku. Tak je, konec konců, i definováno podnikání českou legislativou (§ 420 občanského zákoníku). Pouze takto chápané podnikání by však bylo mrtvé. Podnikatelská aktivita je ušlechtilým posláním zaměřeným na produkci bohatství a zlepšování světa pro všechny.⁶⁹

---

⁶⁴ PAPEŽ FRANTIŠEK, FRATELI TUTTI, článek 116.

⁶⁵ PAPEŽ FRANTIŠEK, FRATELI TUTTI, článek 7.

⁶⁶ PAPEŽ FRANTIŠEK, FRATELI TUTTI, článek 8.

⁶⁷ PAPEŽ FRANTIŠEK, FRATELI TUTTI, článek 78.

⁶⁸ PAPEŽ FRANTIŠEK, FRATELI TUTTI, článek 78.

⁶⁹ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 129.

5.2 Co výše uvedené znamená pro novou ekonomiku lesního hospodářství?

Pokusme se nyní aplikovat návodné myšlenky papeže Františka do pestrého světa lesnické ekonomiky na úrovni společné i typové dle podniků.

Ekonomika a řízení nejen lesního podniku si může vzít za inspiraci ekonomii spásy, věčný Boží úrdek. V dějinách spásy Bůh počítá s každým člověkem, každá lidská bytost je Bohem chtěná. Má pouze ji vlastní dějinné poslání, nezaměnitelné povolání vyplývající z její jedinečnosti. Každý z nás jej může poznávat nesnadnou cestou poznávání sebe sama, tedy i přijetím sebe sama, v posledku takovým, jakým od věčnosti jsme. Touto duchovní cestou tak můžeme poznávat vlastní vlohy, rozvíjet je, kultivovat se a uvědomovat si svá omezení. Stáváme se postupně platnější pro své okolí, uvědomujeme si obdržené hřivny, přijímáme své jedinečné povolání k jednotě v Božím království. Bůh od nás očekává, že budeme rozvíjet své schopnosti, které nám dal.⁷⁰ V Božím plánu je každý člověk povolán k tomu, aby se věnoval svému rozvoji, což zahrnuje také zdokonalování ekonomických a technických schopností pro rozmnožování majetku a růst bohatství.⁷¹ Podniková ekonomika tak má být pro člověka a o člověku. V lesnictví přirozenou touhu po naplnění lidských životů potvrzují vzpomínky zkušených kolegů. Ve vzpomínkách vysloužilých lesníků není les takřka zmiňován. Ústředním tématem vzpomínek jsou lidé, zážitky s nimi - veselé i smutné, jejich povahové vlastnosti a schopnosti, výjimečnost každého z nich. Stav lesních porostů, použité výrobní technologie, vlastnosti těženého dříví, to vše slouží jen jako kontury popisu lidských bytostí sdílejících v minulosti stejné pracovní prostředí. Jestliže je jedním z cílů podnikání v lesnictví tvorba bohatství, pak právě takového bohatství, které spočívá v lidech samotných. Vzájemné bratrské naslouchání v pracovním společenství - při vědomí a respektování různého rozsahu individuální odpovědnosti - umožňuje cílit na osobní

---

⁷⁰ PAPEŽ FRANTIŠEK, FRATELI TUTTI, článek 123.

⁷¹ PAPEŽ FRANTIŠEK, FRATELI TUTTI, článek 123.

potenciál, jeho rozvíjení a přínos celku. Dát druhému čas!⁷² Být si vědom osobní Boží výzvy, kterou představují mé pracovní problémy, adresované jen mně s významem, jenž mne při jejich řešení přesahuje. Po mně budou adresovány dalším, kteří jejich řešení zvládnou pravděpodobně lépe než já sám, snad i díky mé předané zkušenosti. Takto se mohou podnikatelské dílčí i strategické cíle v čase naplňovat, navzájem na sebe kontinuálně navazovat. Podnikatelské sny mají naději překročit jednogenerační podnikání a stát se dílem neseným Duchem Svatým. Týmž Duchem, který může i podnikatelům napomoci setřást z očí pomyslné šupiny a učinit je citlivým k vnímání znamení doby.

Konkurenční výhodu lesních podniků nehosподаřících přímo na vlastní půdě představují především lidé – se svými nápady, entuziasmem, erudicí a s chutí do práce vyplývající z radosti, ztotožnění a z naplnění z ní. Z uvědomění si smysluplnosti práce vlastní i kolektivní. Podniky hospodařící na vlastní lesní půdě jsou v jiné situaci. Jejich výchozí produkční podmínky spolu s jejich případnou intenzifikací mohou být v první fázi vzájemně poměřovány diferenciací rentou. Lesní hospodář může jen ve velmi omezeném rozsahu aktivně ovlivňovat podmínky svého podnikatelského oboru. Zcela mimo vliv řízení jsou faktory povahy globální (klimatické výkyvy, meteorologické extrémy), geopolitické (makroekonomické a legislativní podmínky, trh se surovým dřevem) a celospolečenské (situace na trhu práce). Ekologickou stabilitu lesů může v omezené míře podporovat vhodnými způsoby obnovy lesa a prvními výchovnými zásahy v mladých lesních porostech. Volbou výrobních technologií optimalizuje přímé výrobní náklady, kvalitu provedených prací (zvláště druhování těžného dříví a úrovně zalesňování) a minimalizuje nutné povýrobní úpravy. Ve své moci má pak především celistvý rozvoj lidského potenciálu zaměstnanců, podnikovou organizační strukturu a komunikaci s vlastníkem lesa, při které je jeho profesní povinností objektivně informovat o reálnosti vlastnických představ o nakládání s jeho majetkem. Neměl by vytvářet exkluzivní společnost⁷³ povolaných odborníků, současně privilegovaných k aktivitám s lesem souvisejícím (pohyb po lese, výkon práva myslivosti, využívání obslužných

---

⁷² PAPEŽ FRANTIŠEK, FRATELI TUTTI, článek 63.

⁷³ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 67.

objektů lesních majetků). Uzavřené skupiny, které definují sebe samy vymezením se vůči zbytku světa, bývají obvykle jen uhlazenými formami sobectví a izolace.⁷⁴ Budují soukromé ráje, nepřispívají nikterak k všeobecnému dobru. Něco jiného je zdravá sounáležitost s lesnickým cechem, hrdost na jeho tradici a zvyky. Ta může být v dialogu překvapivě obohacující pro obory spolupracující. Jmenujme dřevařství, zemědělství, ochranu přírody, stavebnictví, ale i základní školství v případě projektů lesní pedagogiky. Ekonomická situace vlastníků (pachtýřů) lesa je a bude závislá na zdravotním stavu obhospodařovaných lesů, podílu neúmyslných těžeb, situaci na evropském trhu se surovým dřevem, nákladovostí jednotlivých lesnických výkonů a rostoucím objemem výkonů pěstebních, zvýšeným požadavkem na tvorbu rezerv a investic do údržby a výstavby dopravního zpřístupnění. Výše uvedené vlivy prakticky nelze predikovat, stejně jako je nepředvídatelný vývoj na trhu práce a vývoj státní a evropské subvenční politiky v lesnictví. Klíčem k obhájení ekonomické opodstatněnosti podnikání lesních majetků – jejich samofinancování bude stále více operativní řízení. To vyžaduje kvalitní, oduševnělou personalistiku, pro organizaci vhodný komplexní informační systém propojujícího výrobní a ekonomickou část řízení firmy i práci lesníků v terénu s možností práce s daty lesnické taxace. Stále udržovaná stabilní síť smluvních vztahů, trvalé společenství subjektů participujících na správě lesa dá organizaci základní konkurenční výhodu na trhu. Morální odpovědností managementu firmy je snaha o vyvážené partnerství se všemi zúčastněnými.

Zde však odpovědnost lesníků nekončí. Zvláště u majetků veřejné povahy mohou lesníci (často jsou o to žádání především jako členové dozorčích orgánů právnických osob) formulovat koncepci hospodaření lesních podniků. Zástupci zřizovatelů společností spravující lesní veřejné majetky se v demokratických podmínkách pravidelně obměňují a měli by přirozeně - pro zachování kontinuity hospodaření - naslouchat vedení lesních podniků a dozorčím orgánům. Koncepce hospodaření lesního podniku by měla stavět na jeho správně formulované sociální funkci, a ta zase na správně chápané sociální funkci vlastnictví. Jak zdůrazňuje papež František: sociální funkce

---

⁷⁴ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 88.

vlastnictví a všeobecné určení dober jsou skutečností, která předchází soukromé vlastnictví.⁷⁵ Křesťanská tradice nikdy neuznávala právo na soukromé vlastnictví za absolutní či nedotknutelné a zdůrazňovala sociální funkci jakékoli formy soukromého vlastnictví.⁷⁶ Právo na soukromé vlastnictví může být považováno pouze za druhotné právo, které je odvozeno z principu univerzálního určení stvořených věcí.⁷⁷ Papež zdůrazňuje myšlenku Svatého Jana Pavla II., že každé soukromé vlastnictví je vždy zatíženo sociální hypotékou.⁷⁸

Z výše uvedeného spektra subjektů podnikajících v lesním hospodářství vyplývá různorodá struktura vnitropodnikové ekonomiky a různá míra operativnosti v definování firemních cílů a koncepcí k jejich naplnění. Výhoda vlastnictví, respektive u nás často používaného pachtu lesní půdy, kdy obvykle komunální vlastník propachtovává své nemovitosti k hospodaření vlastní obchodní společnosti za úplatu, není naopak výhodou pro svobodnou volbu podnikatelských cílů. Lesník má odpovědnost za vysvětlení potenciálu lesa jeho vlastníkově. Vlastníkem je však najímán jako znalec svého řemesla pro naplnění majitelových představ. Vlastník je tedy ten, který cíle určuje. Při názorové neshodě proběhne personální změna. Limitující jsou samozřejmě i samotné stanovištní, potažmo produkční charakteristiky lesní půdy a stav lesních porostů (věk, druhová skladba, zdravotní stav, omezení hospodaření z důvodu ochrany přírody apod.). Vlastnictví lesa v kombinaci s lesnickým vzděláním je výjimečné.

Pro firmy nabízející či zprostředkující služby a obchod je kreativita, operativnost a schopnost neustálého se přizpůsobování trhu nezbytností. Majetková přehlednost s případnou kombinací majitel – manažer by měla přispět k čitelnosti podnikatelských cílů pro zaměstnance a subjekty spolupracující. U smysluplně nastavených cílů k jejich rychlé identifikaci

---

⁷⁵ PAPEŽ FRANTIŠEK, EVANGELII GAUDIUM, č. 189.

⁷⁶ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 93.

⁷⁷ PAPEŽ FRANTIŠEK, FRATELI TUTTI, článek 120.

⁷⁸ PAPEŽ FRANTIŠEK, LAUDATO SI', článek 93.

zaměstnanci. Dennodenní poctivost při jejich naplňování, která je nadřazena rychlosti naplnění cílů může do lesnického světa přinášet světlo Pravdy.

Dlouhodobě společensky a ekonomicky obhajitelnými projekty podnikání v českém lesnictví se stanou ty, které budou vycházet z konkrétních, místních podmínek. Budou spíše výsledkem snahy sjednoceného společenství nesoucí ideje, než jednotlivců bez možnosti kontinuity. I v podnikání je žádoucí princip subsidiarity. Ten umožňuje každému na své úrovni důstojný rozvoj, naplnění, odpovědnost a tedy svobodu, plné soustředění na své jedinečné poslání.

V novém ekonomickém myšlení se vpravdě realizuje drama víry. Tužba po víře umožňující překonat strach a nedůvěru a vykročit na hlubinu za Ježíšem. Spolehnout se na něj, připodobňovat se mu a nechat se vést.⁷⁹ Riskovat, dát se Bohu všanc. Jít proti proudu zažitých zvyklostí, schémat a odzkoušených postupů. Netoužit vyhrát sprint nebo běh přes překážky na krátkou vzdálenost. Umět však běžet maraton, ten celoživotní se mění ve Vítězství. Jak burcuje papež: Kdo riskuje, nebude Pánem zklamán, a kdo učiní malý krůček směrem k Ježíši, objeví, že on už na jeho příchod čekal s otevřenou náručí.⁸⁰

---

⁷⁹ Jelikož dokonalým obrazem Božím je sám Kristus, člověk se mu má připodobňovat, aby se tak stával synem nebeského Otce v moci Ducha svatého. Společenství a služba: Lidská osoba stvořená k Božímu obrazu. Dokument MTK, 2004, čl. 12.

⁸⁰ PAPEŽ FRANTIŠEK, EVANGELII GAUDIUM, č. 3.

6 Diskuse

Zhodnocení stavu lesů v naší zemi nebylo cílem předkládané bakalářské práce. Snahou autora bylo postihnout duchovní a spirituální rozměr lidského života jako východiska a nástroje k hospodaření na lesní půdě, nebo k podnikání v lesnictví. Text respektuje zaměření akademického pracoviště, kde se bakalářská práce předkládá, bylo do něj však zapotřebí - pro vytvoření alespoň základního vhledu do oborové problematiky lesního hospodářství – umístit i stručné pasáže konturující profesní svět, do kterého práce cílí.

Autor si je vědom nesnadnosti vyvážení textu po stránce teologické a oborové i úskalí při volbě slov, která mohou mít jiný význam či konotace v řeči náboženské a světské. Obsahově vychází z diskurzu naděje, že všichni lidé dobré vůle, věřící i nevěřící, chtějí svými silami přispět ke společnému dobru.⁸¹ Rozdílný je pouze způsob vyjadřování, používaná terminologie a předporozumění k dialogu – dané vírou, konfesí nebo životním přesvědčením a v menší části i oborem profesní působnosti. Specifickou obtíží křesťanů dneška se tak jeví zvláště předávání evangelia žitého coby svědectví na pracovištích a v pracovních komunitách. Současné společenské prostředí každého člověka bez výjimky totiž zařazuje ponejprv do komunity vzdělávací, díky vysoké profesní specializaci posléze do společenství pracovního. Křesťané tak mohou praktickým vyznáváním víry ve většinově se k Bohu nehlásící populaci oscilovat mezi dvěma krajnostmi – žitím své víry ve skrytosti, nebo snahou o využití evangelizačního potenciálu, kterou jim skýtá pracoviště. S nadšením, odvahou, pokorou, respektem, bez proselytismu a strachu.

Lesnický provoz se realizuje v důstojném prostředí přírody vyvolávající spontánně vjemy krásna a klidu, evokující základní existenční otázky. Z druhé strany se aplikované lesnictví jednostranně opírá o racionální poznatky exaktních věd, techniku a především ekonomické zájmy nejen vlastníků lesa. Je tíženo technokratismem a byrokracií. Tato rozdílnost mezi tak lákavým, podivuhodně harmonickým světem Božího díla a vrtkavým světem profánním

---

⁸¹ Věřící i nevěřící jednomyslně soudí, že všechno na světě má být zaměřeno k člověku jako svému středu a vyvrcholení. 2. vatikánský koncil, konstituce *Gaudium et spes* (GS), 12.

představuje paralelu k pozici křesťanů v časném světě - jejich život mezi dvěma světy.⁸² Nepředstavuje pro ně, tedy zvláště v lesnictví, jejich neustálá rozkročenost mezi věčným Božím královstvím a časným pozemským světem unikátní příležitost k autentické misii?

Náměty analytických kapitol budou samoúčelné, jestliže je nedokážeme podat jazykově tak, aby byly srozumitelné posluchačům bez rozdílu vyznání i nevěřícím. Teprve poté může dojít k jejich reflexi, diskusi, k pochopení, snad i k ztotožnění a k společnému dílu komunit v konkrétních podnikatelských podmínkách. Autor z vlastní zkušenosti potvrzuje, jak jsou překvapivě obohacující pro uvědomění si vlastní katolické identity rozpravy s křesťany jiných konfesí a věřícími nekřesťany. Dogmata katolické víry nejsou s mnoha názory samozřejmě slučitelná, avšak živá transcendence, láskyplné vnímání Stvoření, hluboká úcta k němu a především bezmezná důvěra, ba co více odevzdanost Bohu, mnohdy berou dech, přímo vybízí k prohlubování víry vlastní.⁸³ ⁸⁴ V tomto ústřednímu tématu nově pojatého podnikání v lesnictví – naslouchání a dialogu - nás opět inspiruje papež František: Dnes, kdy sítě a nástroje lidské komunikace dosáhly neslýchaného rozvoje, vnímáme výzvu k tomu, abychom objevili a sdíleli „mystiku“ společného života, kdy se umíme smísit s ostatními, setkávat se s nimi, brát je do náruče, vzájemně se podepírat a být součástí toho poněkud chaotického davu, který se může proměnit na opravdovou zkušenost bratrství, na solidární karavanu, na svatou pouť.⁸⁵ Jestliže každou válku, i tu nejhroživější v geopolitickém slova smyslu, zažeháváme zlobou ve vlastním srdci⁸⁶, není dnešním znamením doby potřeba otevřít své srdce bližním⁸⁷ a celému stvoření, přinášet klid a pokoj? Nejen

---

⁸² Autor volně parafrázuje název knihy *Mezi dvěma světy, dějiny antického křesťanství*, Christoph Marksches, Vyšehrad, 2005, 256 s.

⁸³ Nesmíme také nechat bez povšimnutí, že cokoli milost Ducha svatého působí v odloučených bratřích, může sloužit i nám k poučení. 2. vatikánský koncil, dekret *Unitatis redintegratio* (UR), 4.

⁸⁴ Proto církev nabádá své věřící, aby s rozvážností a láskou, prostřednictvím dialogu a spolupráce se stoupenci jiných náboženství uznávali, chránili a podporovali duchovní a mravní dobro i společensko-kulturní hodnoty, které u nich jsou, a přitom svědčili o křesťanské víře a životě. 2. vatikánský koncil, deklarace *Nostra aetate* (NAe), 2.

⁸⁵ PAPEŽ FRANTIŠEK, *EVANGELII GAUDIUM*, č. 87.

⁸⁶ PAPEŽ FRANTIŠEK, *EVANGELII GAUDIUM*, č. 98.

⁸⁷ L 10, 25-37, Bible Český ekumenický překlad.

v rodině a v sousedství, kde se jedná o úkol přirozený. Stejnou měrou však tam, kde se řeší práce – ve společenství různorodém mimo jiné odpovědností. Není výzvou dneška podílet se na rozvoji pracovních společenství znovu se otevřeně hlásících k Bohu bez vylučování kohokoliv? Nechat Ducha svatého vést tyto snahy jeho cestami ekumenismu, mezináboženského dialogu, v naší zemi nová evangelizace? Možná nelpět na termínech, vždyť lidská omezenost se tak silně projevují ve schopnostech verbální komunikace, žít však bližního?

7 Závěr

Lesnictví se v českých zemích rozvíjí tři sta let. Díky historické podmíněnosti a podobnosti přírodních podmínek vychází z tzv. německé lesnické školy. Dospělo do racionálního oboru, opírajícího se o bohaté empirické poznatky přírodních věd a teorie podnikové ekonomiky a řízení. Na venkově je přirozeným zdrojem práce. Ne nadarmo hovoří lesnická tradice o třech pilířích, na které je správa lesů postavena – biologickém, ekonomickém a sociálním.

Lesnický obor se tak, shodou okolností, obsahově překrývá s moderní sociální naukou katolické církve. Ta od druhé poloviny 20. století klade důraz nejen na personalitu, solidaritu a subsidiaritu, ale i na problematiku environmentální.

Nakládání s lesy v České republice je primárně vymezeno jedním z nejpřísnějších lesních zákonů v Evropě a související bohatou legislativou z oblasti ochrany životního prostředí a ochrany vod. Skutečný stav lesů u nás však neodpovídá tuzemskému propracovanému právnímu systému, penzu znalostí o lesních ekosystémech, objemu finančních prostředků investovaných především do obnovy a pěstování lesa a vynaloženému lidskému úsilí, lidské práci. Neutěšený stav lesů nelze zdůvodňovat jen klimatickými výkyvy a s tím související extrémností meteorologických jevů, změněným chemismem lesních půd v důsledku průmyslových depozic, nebo např. ekologicky neúnosnými stavy zvěře v lesích. Tato skutečnost byla autorovi bakalářské práce hlavní motivací k jejímu sepsání.

Současný papež katolické církve posouvá sociální nauku církve na další úroveň. Hovoří o integrální ekologii, jejíž je tradičně ekosystémově pojatá ekologie pouhou součástí. Zdůrazňuje celistvost a vzájemnou tajemnou provázanost člověka, Božího obrazu s veškerenstvím stvořeného Vesmíru. Environmentální ekologický koncept rozšiřuje o aspekt ekologie sociální, ekologie ekonomické, ekologii dědictví a tradice předků. Papež František neváhá hovořit o syntetické ekologii člověka v duchu křesťanské spirituality Sv. Františka z Assisi. Studium papežových encyklik a exhortací a recepce relevantních myšlenek k tématu bakalářské práce bylo základem metody jejího

zpracování. Myšlenky papeže Františka byly autorovi hlavními podněty k hledání alternativ pro podnikání v lesním hospodářství.

Volnou parafrází papeže Františka: doba, ve které žijeme, se nemění, je změnou samou. Tato myšlenka je znamením i pro lesníky: chtějí-li plnit různorodé požadavky vlastníků lesa, bude zapotřebí dennodenně vycházet ze sebe, stát se otevřeným přírodě a naslouchajícím lidem kolem sebe. Víra je k tomu jedinečnou cestou, pro věřící i závazkem o této cestě svědčit.

Environmentální podstatu lesnictví je zapotřebí zhodnocovat vztahovostí. V první řadě k lidem. Lidé pracující v lesnických zakázkách sebou nesou zkušenosti své a mnohdy nevědomě svých předků namnoze ve stejném oboru pracujících. Upřímné sdílení profesních zkušeností ve správě lesa, či obecně při podnikání nad lesnickou zakázkou, dává ekonomickým subjektům zdravou dynamiku, podnikatelský smysl, pracovní naplnění lidských osob a stává se tak nejpodstatnější konkurenční výhodou. V druhé řadě vztahovostí k živé i neživé přírodě. Ta spolu s poznatky o lesních stanovištích a biocenózách na nich vázaných teprve vytváří intimní vztah člověka do lesa vstupujícího. Za účelem jeho zkoumání, tvorby a zhodnocování jeho efektů. Přestat vnímat růstové etapy lesa jako fáze určitého výrobku. Les nepěstovat, ale spolutvořit s celým jeho podivuhodným bohatstvím. Snažit se dávat do souvislostí znalosti o horninovém podloží, půdním substrátu, ekologii lesních dřevin, podzemní i nadzemní zoocenóze, mikroklimatu lesa se svým Povoláním, smyslem vlastní existence. Při vykonávání a organizování práce být otevřený kategoriím, které přesahují rámec exaktních věd, vztahovat se k tomu co je lidské.

Na ekologii lidských bytostí rozvíjet i jiné, než přímé produkční schopnosti lesů. Tak se zajistí přiměřené a trvale udržitelné využívání potenciálu lesních společenství. Na prvním místě jeho sociální význam coby zdroje pracovních příležitostí s důstojnou a spravedlivou odměnou za ni. Středobodem sociálního poslání lesa je člověk. Lidská společenství ve správě lesa jsou pestrá co do obdržených Božích darů jednotlivců, jejich vzdělání, kvalifikace a věku. V českém lesnictví spolupracují lidé mnoha národností a jazyků, různých vyznání, lidé hledající i bezvěrci. Nejde však jen o práce v lesním provozu a v navazujícím administrativním zázemí. Uplatnění v lese jen namátkou nachází stavaři, správci vodních toků, lektori pedagogických projektů, včelaři, profesionální myslivci nebo turističtí průvodci. Všechny spojuje žízeň po

blízkosti a naslouchání, žízeň po Bohu. Je zde jedinečná příležitost k vytváření koinonií, v jejichž různorodosti je vsutku síla. Přirozený antropocentrický pohled brání konfliktům a umožňuje tvořit les dávající stejný smysl všem, třeba i jeho chvilkovým návštěvníkům.

Podniková ekonomika musí být pro člověka a o člověku. Lidé jsou největším bohatstvím každé firmy. Půda, technika i technologie jsou bez lidí jen mrtvými výrobními prostředky, mrtvým kapitálem. Jejich vlastnictví zavazuje, má sloužit společnému dobru. Obvyklé ekonomické ukazatele necht' slouží především k vyjádření o stavu účetní jednotky finanční správě a daňovým povinnostem poplatníka. Včerejškem, či loňským rokem se však stávají podnikovou statistikou. Skutečnou konkurenční výhodu a hodnotu firmy, nejen v makroekonomicky nepředvídatelném období, vyjadřuje její goodwill – entuziasmus a ztotožnění pracovníků se svou profesí, jejich pracovní naplnění a vědomí smysluplnosti svého konání, kvalitní vztahy se smluvními partnery, povědomí o věrohodnosti a férovosti podnikání hodnoceného subjektu. Dát každému člověku dobré vůle čas k jeho rozvoji, čas k nalezení jeho jedinečnosti a Povolání, naplnění jeho snů je cestou dennodenní poctivé práce. Není návodem k vítězství ve sprintu, ale receptem k umění běžet maratón.

Autor bakalářské práce se domnívá, že časný hmotný svět kolem nás odráží stav našich srdcí. Viditelný kaz v krajině způsobený člověkem zobrazuje jizvu na jeho srdci. A naopak, hmotná lidská špína se zrcadlí v nitru člověka. V tom všem však spatřuje i nevýslovnou naději pro budoucnost přírody, krajiny a lesů na Zemi.

Autor bakalářské práce je přesvědčen, že její cíle, spočívající v reflexi souvztažných myšlenek papeže Františka k problematice podnikání v lesním hospodářství v České republice, byly naplněny. Uvědomuje si ekumenický a mezináboženský potenciál poselství papeže Františka i pro lesnický obor tak významně se podílející na tvorbě životního prostředí. V podmínkách naší země je papež pro křesťany stejně tak inspirující pro formu dialogu s nevěřícími. Papež František přdestírá nové výzvy k správnému uchopení ekonomiky podniku se všemi jeho sociálními vlivy. Autor předkládané práce by považoval za přínosné aplikovat její výsledky do řízení konkrétního lesního podniku.

8 Prameny, použitá literatura

ARZENBACHER Arno, *Úvod do etiky*, Praha: Academia, 2001, 292 s.

AMBROS Pavel, *Fundamentální pastorální teologie*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2002, 173 s.

AMBROS Pavel, *Pastorální teologie V.: Církev, kultura, společnost, misie*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2002, 104 s.

AMBROS Pavel, *Pastorační rozlišování – reformní vize papeže Františka pro církev 21. století v kontextu recepce pojmu znamení doby*, Olomouc: Studia Theologica, 2017, 19(1): 1-20

HIMES Kenneth, *Ekologická kríza a vize Františka z Assisi*, Bratislava: Serafín, 2004, 22 s.

KONŠEL Josef, *Stručný nástin tvorby a pěstění lesů*, Písek: Československá matice lesnická, 1931, 552 s.

MARX Reinhard, *Kapitál Plaidoyer pro člověka*, Praha: Academia, 2013, 212 s.

MOLITOR Bruno, *Etika hospodářství*, Praha: Česká křesťanská akademie, 1998, 184 s.

papež FRANTIŠEK, *EVANGELII GAUDIUM Radost evangelia*, Praha: PAULÍNKY, 2014, 184 s.

papež FRANTIŠEK, *FRATELLI TUTTI Encyklika o bratrství a sociálním přátelství*, Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2021, 180 s.

papež FRANTIŠEK, *GAUDETE ET EXSULTATE Radujte se a jásejte*, Praha: PAULÍNKY, 2018, 95 s.

papež FRANTIŠEK, *CHRISTUS VIVIT Kristus žije*, Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2019, 127 s.

papež FRANTIŠEK, *LAUDATO SI' Bud' pochválen*, Praha: PAULÍNKY, 2018, 2., jazykově a odborně revidované vydání, 159 s.

PINCKAERS Servais, *Prameny křesťanské morálky*, Praha: Krystal OP, 2022, 468 s.

PLIVA Karel, *Funkčně integrované lesní hospodářství, díl 1, Funkce lesa v lesním plánování*, Brandýs nad Labem: Ústav pro hospodářskou úpravu lesů, 1991, 96 s.

THOMPSON Mel, *Přehled etiky*, Praha: Portál, 2004, s. 167

BIBLE PÍSMO SVATÉ STARÉHO A NOVÉHO ZÁKONA, včetně deuterokanonických knih, Český ekumenický překlad, Praha: Česká biblická společnost, 2013, 1387 s., 19. (10. opravené) vydání

Dokumenty Mezinárodní teologické komise 1969-2017 a některé další texty Papežské biblické komise a Kongregace pro nauku víry, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017, 1236 s.

Dokumenty II. vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 605 s.

Katechismus katolické církve, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 818 s.

Papežská rada pro mír a spravedlnost: *Kompendium sociální nauky církve*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008, 536 s.

